Nederland heeft de langste bevolking van de wereld. Veel mensen weten dat wel. Maar hoe komt het dat wij gemiddeld zo groot zijn? Vaak wordt gedacht dat het gewoon het volk is. De genen. Maar zo'n 150 jaar geleden waren we nog het kleinste volk van Europa. Ook kleiner dan de gemiddelde Amerikaan. Sindsdien maakten Nederlanders een enorme groeispurt door en werden we gemiddeld twintig centimeter langer. Vreemd.

OMSTANDIGHEDEN

Er is dan ook maar een paar millimeter van die groei te verklaren door onze genen. Andere factoren spelen een veel grotere rol: de toegenomen welvaart en gezondheid in de laatste eeuwen en het opvallend hoge gebruik van koemelk in Nederland. De hormonen die van nature in melk zitten laten ons groeien!
De 'nurture' – hoe de omstandigheden zijn in je opvoeding – heeft hier dus veel meer effect dan de 'nature' – je genen. Simpel gezegd zijn Nederlanders niet lang omdat we lange genen hebben, maar omdat we melk drinken.

Het mechanisme dat men liever iets verklaart vanuit genen of karakter dan vanuit omstandigheden zie je in veel meer situaties terug. Natuurlijk is de werkelijkheid altijd een mix van 'nature' en 'nurture', die hebben ook effect op elkaar. Maar het grote probleem is dat in onze maatschappij de effecten van de omstandigheden op mensen systematisch worden onderschat en weggepoetst. Rechtse partijen doen graag alsof we allemaal gelijke kansen hebben, maar niets is minder waar.

Zo komen zorgverzekeraars met allerlei preventiebudgetten en leefstijlprogramma's om mensen te stimuleren gezond te leven. Tevergeefs. Want omgevingsfactoren hebben meer effect op gezondheid dan biologische factoren zoals erfelijkheid en gedrag, blijkt uit onderzoek. Waar je woont en in wat voor huis – met of zonder schimmel aan de muren – of hoeveel fijnstof er in de lucht zit, voorspelt jouw gezondheid dus beter dan of je zelf gezond leeft.

Omstandigheden maken dus de mens. Iets wat in de politiek veel te vaak 'vergeten' wordt. En dat heeft grote gevolgen. Als je dagelijks in armoede leeft, kún je helemaal niet ver vooruit plannen. Als je in de Rotterdamse Afrikaanderwijk woont, heb je vijftig procent kans dat je een slechte gezondheid ervaart. Omstandigheden waar je individueel niets aan kan doen.

Sinds twee decennia zijn Nederlanders weer aan het krimpen. Ook nu weer dacht men eerst aan de genen – dat het gevolg was van migratie uit landen waar de mensen gemiddeld kleiner zijn. Maar dat blijkt niet zo te zijn. Onderzoekers gaan er vanuit dat de krimp grotendeels komt door minder goede leefomstandigheden, als gevolg van grotere ongelijkheid. De sleutel naar een beter leven voor ons allemaal ligt daar: Nederland betaalbaar maken voor iedereen.